

Økonomi og prognoser

Primærbestyrelsen
Januar 2014

V/Klaus Kaiser
Økonomi & Virksomhedsledelse
Videncentret for Landbrug

Ministeriet for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri

Den Europæiske
Landbrugsfond for Udvikling
af Landdistrikterne

Naturerhverv.dk

Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

6 dramatiske år i landbruget

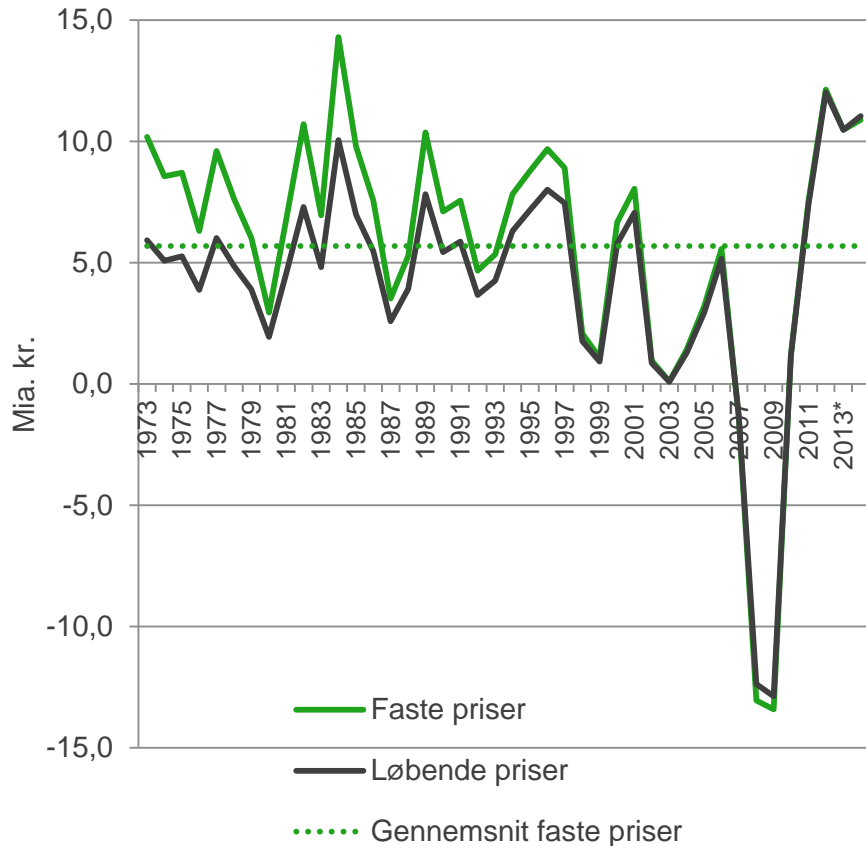
- Fem rekorder på seks år!

Driftsresultat, heltidsbedrifter

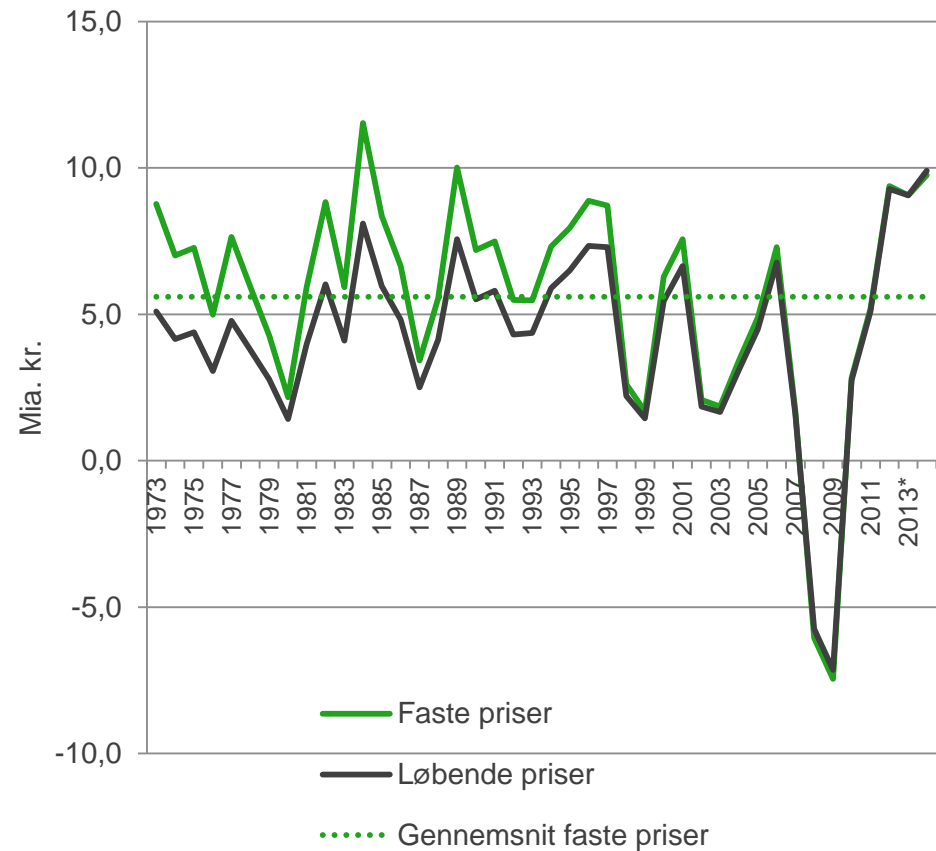

Landbruget tangerer topniveauerne i 80'erne

Landbrugets akkumulerede driftsresultat

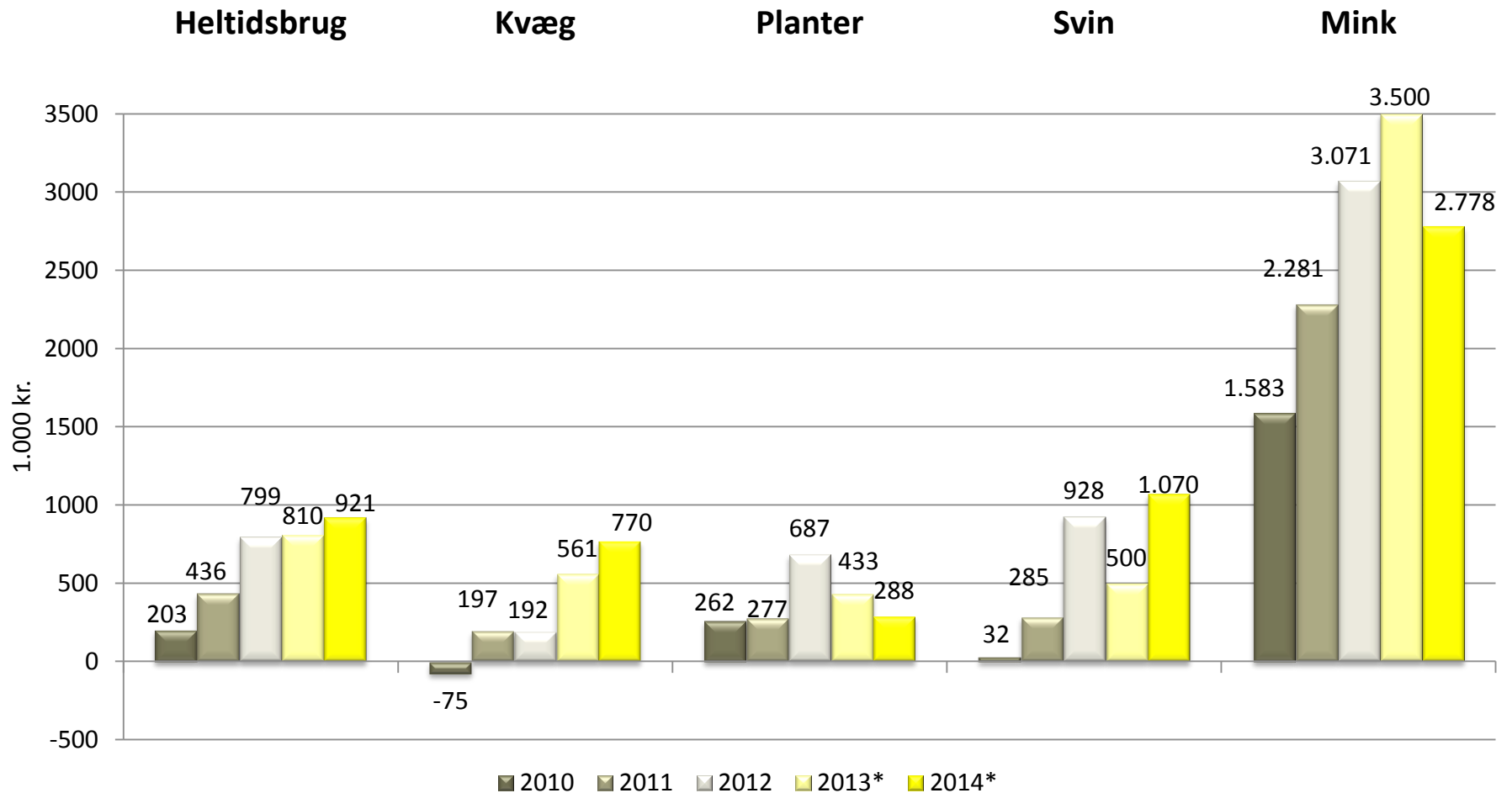

Heltidsbedrifters akkumulerede driftsresultat

Synkront opsving

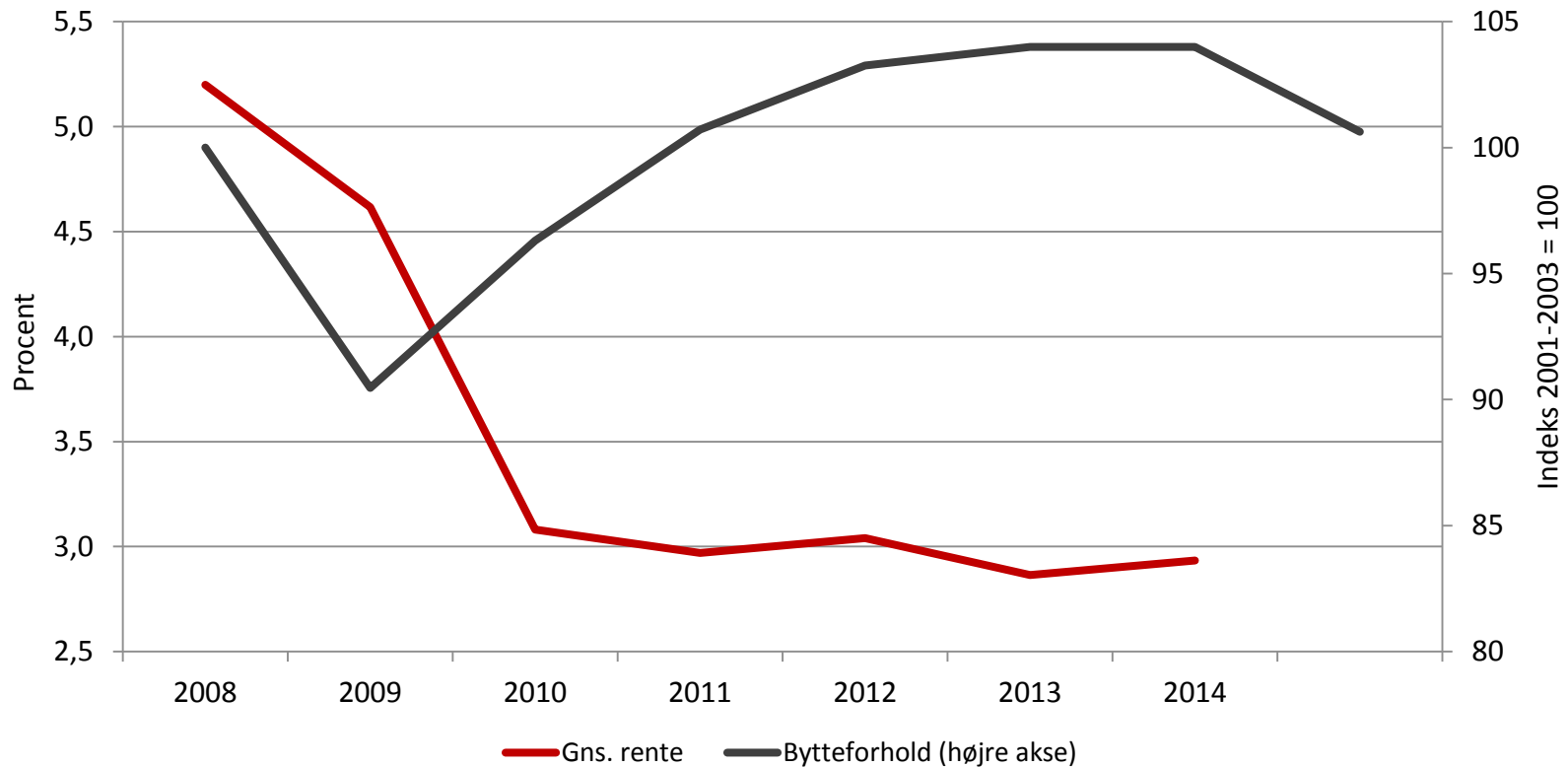
Landbrugets driftsresultater 2010-2014

Højt bytteforhold og lave renter

- Men ingen "New economy" i landbruget trods stærk global efterspørgsel!

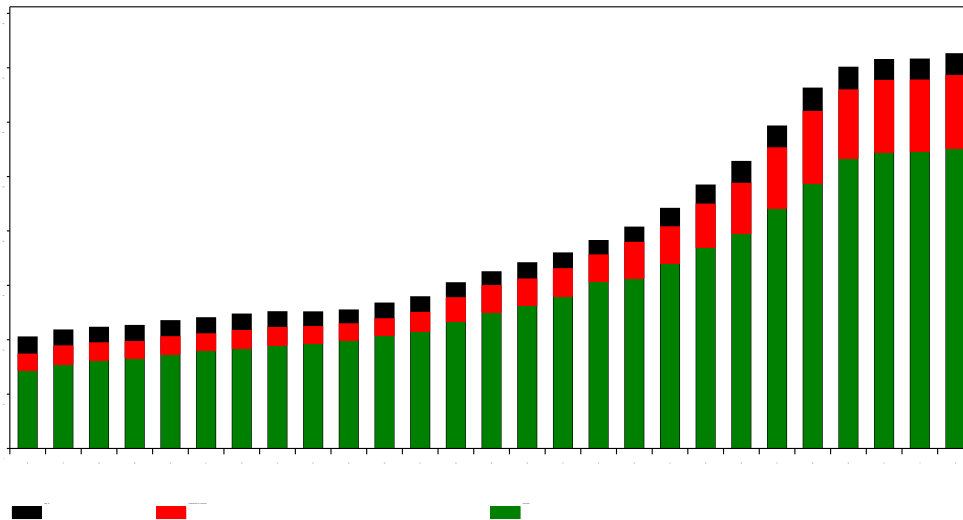
Bytteforhold og heltidsbedrifters gennemsnitsrente, inkl. bidrag

Landbrugets to største udfordringer

- **Gælden skal ned!**

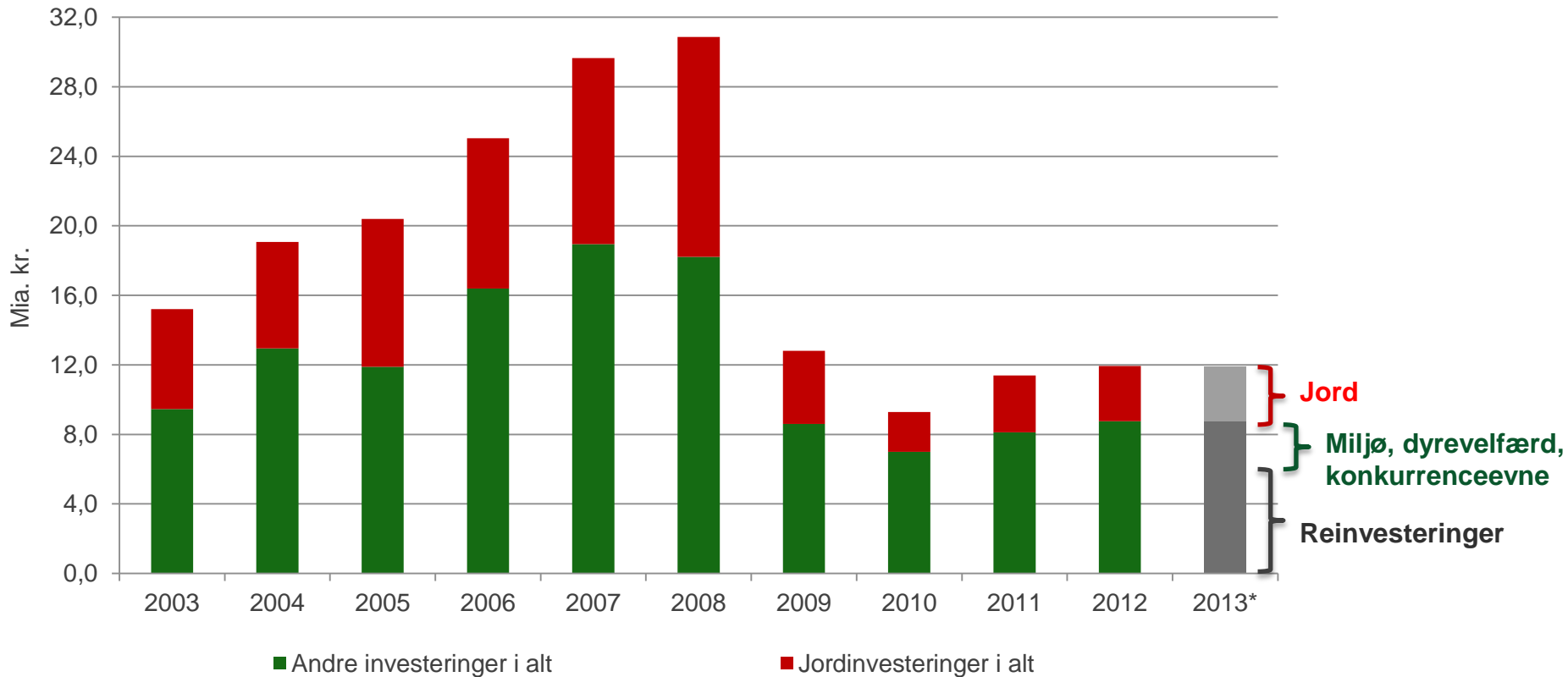
- Belaster bundlinjen
- Tung afdragsbyrde
- Gør landbruget ekstremt rentefølsomt
- Begrænser handlefriheden

Landbrugets to største udfordringer

- **Investeringerne skal op!**
  - Konkurrenceevnen skal forbedres
  - Produktionen skal gerne øges

Investeringer i alt

Er landbrugets indtjening høj nok til at nedbringe gælden og øge investeringerne?

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

VIDENCENTRE

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

November

Landbrugsbedrifternes økonomiske effektivitet og holdbarhed

Oktober

Landbrugets økonomiske resultater viser i disse år en relativ høj indtjening. Det skyldes at de fleste produktpriser i øjeblikket befinder sig på et højt niveau historisk set, og bytte generelt steget til et relativt højt niveau - på det seneste er også kvægbedrifters byttefor Dertil kommer, at renteniveauet er historisk lavt. I øjeblikket befinder landbruget sig såle junktumæssig meget gunstig situation.

For at undgå et eventuelt misvisende øjebliksbillede, er det nødvendigt at korrigere de v priser og renter til "konjunktumneurale" niveauer. Foretages en sådan konjunkturkorrekt mer et mere retvisende billede af den langsigtede, underliggende økonomiske tilstand i l hvilket stemmer bedre overens med den betragtning, som virksomhedssejeren, investore kilder og andre beslutningstagere anlægger for en fortsættende virksomhed. Vi kan i der hæng tale om det strukturelle eller langsigtede indtjeningsniveau.

En måde at måle virksomhedens økonomiske effektivitet og holdbarhed er, at betragte v samlede likviditetsoverskud/-behov¹. Er likviditeten positiv, har virksomheden overskud t gæld eller til at nyinvestere. Er likviditeten negativ, har virksomheden behov for ekstra fir

Tabellen viser 2012-resultaterne og konjunkturkorigerede resultater for heltdsbrug². De rigerede resultater fremkommer ved at erstatte en række aktuelle produktpriser med ans lede ligevægtspiser. Tilsvarende erstattes aktuelle renter med anslåede langsigtede lige

Tabel 1: Landbrugets økonomiske resultater 2012 – faktisk og konjunkturkorrig

	Heltd	Kvæg	Svi
Likviditetsoverskud/-behov - 2012	408	-76	67
Likviditetsoverskud/-behov - efter konjunkturkorrekt	206	21	44!

et ses, at der sker en væsentlig reduktion i heltdsbedrifternes likviditetsoverskud fra 40

Potentiale for vækstinvesteringer i dansk landbrug

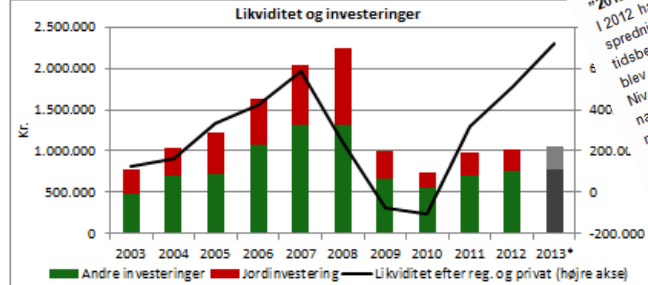
Baggrund

Landbruget har traditionelt været en af de væsentligste sektorer skabe vækst, beskæftigelse og eksportindtægter. Landbrugets m danske velstand afhænger af muligheden for at investere og udvikl omfang.

Landbrugets investeringer afhænger dels af evnen til at investere, og o nen til at investere er afhængig af, om landbrugets indtjening og likvidite om der er adgang til kreditfaciliteter. Viljen til at investere afhænger af lan derfor mere af holdningsmæssig og adfærdsmæssig karakter.

Uagtet muligheden for at belåne egenkapital, har der historisk set været en g bedrifternes likviditet og investeringsomfanget, jf. Grafik 1.

Figur 1: Likviditet (efter regulering og private udtræk) og investeringer, 200

* Likviditetsdata er leddet med et år i henhold til en anslået plantegrøns- og implementeringsperiode for investeringer. End

Indtjeningsgab i dansk landbrug

Indtjeningen i dansk landbrug er steget de senere år, og er i historisk sammenligning nået relativt højt niveau. Det skyldes primært en forbedring af bytteforholdet, lave renter samt e effektivisering af bedrifterne. De økonomiske udfordringer for dansk landbrug i form af høj onsomkostninger og høj gæld er dog tilsvarende vokset gennem årene. Det har bragt land situation, hvor der stilles særdeles høje krav til indtjeningen for at kunne skaffe tilstrækkel

Formålet med dette notat er at vise, om der eksisterer et gab mellem den reelle indtjening indtjeningen hos heltdslandbrug, hvis landmandens arbejdsindsats og den investerede ka forrentes tilfredsstillende, samtidig med at den finansielle risiko nedbringes, investeringsniv maliseres, og der afdrages tilstrækkeligt på gælden.

Under hensyn til disse forhold viser virksomhedens likviditetsoverskud/-behov¹, om indtj tilstrækkelig. Tabellen nedenfor i notatet angiver forudsætningerne for tre beregninger. "2012" viser de væsentligste forudsætninger bag beregningerne af det aktuelle indtjenings "Worst case" viser et beregnet indtjeningsgab, hvor forudsætningerne er skærpet betydelig "Normal case" viser forudsætningerne bag beregningerne af et realistisk niveau for indtjening

"2012" I 2012 havde heltdsbedrifter et likviditetsunderskud på godt 300.000 kr. pr. heltdsbedrift. I spredning både mellem driftsgrænene og inden for hver enkelt driftsgræn. Akkumuleret set l tidsbedriftene et finansieringsbehov på ca. 3,6 mia. kr. til bl.a. jordkøb og andre investem blev egenkapitalen og investeret kapital² lå på gennemsnitlig godt 6 pct., igen med stor spr Niveauer for afkast af investeret kapital³ lå på gennemsnitlig godt 6 pct., igen med stor spr nærmeste år (2013 og 2014) er der udsigt til en lille likviditetsmæssig forbedring og nogen niveau for afkastet af den investerede kapital.

I den forgangne 10-års periode har afkast af investeret kapital typisk ligget i niveauet 1-3 holdsvist lave niveau kan primært forklares med de atypiske krisear 2008-2010 og flere å

Er landbrugets indtjening høj nok?

- Udvalgte forudsætninger bag analyserne:
  - Langsigtede priser og renter (konjunkturneutral)
    - Der tages højde for højere renter og generelt lidt lavere priser
  - Landmanden skal aflønnes anstændigt
  - Der skal kunne afdrages på gælden i takt med værdiforringelsen af aktiverne
    - Afdrag på bygninger, maskiner og inventar iht. deres levetid
    - Ingen afdrag på jord
  - Minimumsforrentning af egenkapital
  - EU-støtten reduceres

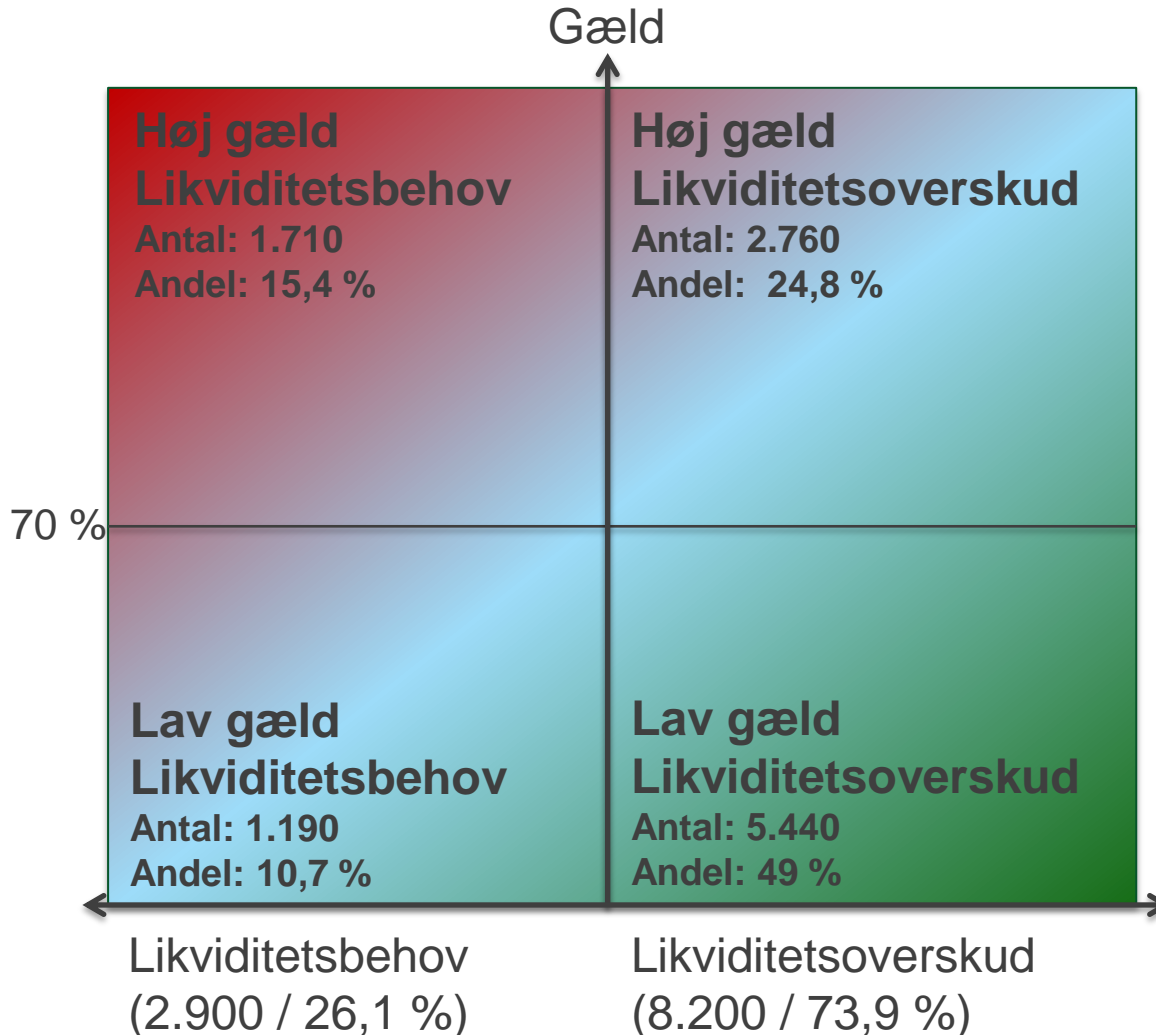
Landbrugets indtjening og gæld

Resultater fra "Landbrugsbedrifternes økonomiske effektivitet og holdbarhed":

- Der mangler godt 200.000 kr. pr. heltidsbedrift, før gælden kan serviceres tilstrækkeligt - selvom man bruger hele likviditetsoverskuddet til at nedbringe gæld!

Landbrugets indtjening og gæld

- Opdeling ift. likviditetsoverskud/-behov og gæld:

Landbrugets indtjening og gæld

Resultater (fortsat):

- De 85 pct. med likviditetsoverskud og/eller gældsprocent under 70 tjener lige præcis nok til at kunne afdrage tilstrækkeligt på gælden...
- ...men der er intet tilbage til udvikling!
- Følsomheden er stor:
  - Hver gang likviditeten forringes med 100.000 kr., mister yderligere 250-300 (ca. 2,5 pct.) evnen til at kunne afdrage tilstrækkeligt på gælden

Konklusion: På sigt er der et misforhold mellem gældens størrelse og det likviditetsoverskud, der er til rådighed til at afdrage gæld

Er landbrugets indtjening høj nok til at nedbringe gælden og øge investeringerne?

VIDENCENTRET FOR L

Landbrugsbedrifternes økonomiske effektivitet og holdbarhed

Landbrugets økonomiske resultater viser i disse år en relativ høj indtjening, at de fleste produktpriser i øjeblikket befinder sig på et højt niveau historisk set generelt steget til et relativt højt niveau - på det seneste er også kvægbedriftene. Dertil kommer, at renteniveauet er historisk lavt. I øjeblikket befinder landbruge jnkturniveauet meget gunstig situation.

For at undgå et eventuelt misvisende øjebliksbillede, er det nødvendigt at korriger priser og renter til "konjunktumneutrale" niveauer. Foretages en sådan konjunkturkorrigering er der mere retvisende billede af den langsigtede, underliggende økonomiske tilstand hvilket stemmer bedre overens med den betragtnings, som virksomhedsejerne, investorer og andre beslutningstagere anslægger for en fortsættende virksomhed. Vi kan i hæng tale om det strukturelle eller langsigtede indtjeningsniveau.

En måde at måle virksomhedens økonomiske effektivitet og holdbarhed er, at betragte virkningen af konjunkturkorrigeringer på virksomhedens økonomiske resultater. En anden måde at måle virksomhedens økonomiske effektivitet og holdbarhed er, at betragte virkningen af konjunkturkorrigeringer på virksomhedens økonomiske resultater. En tredje måde at måle virksomhedens økonomiske effektivitet og holdbarhed er, at betragte virkningen af konjunkturkorrigeringer på virksomhedens økonomiske resultater.

Tabel 1: Landbrugets økonomiske resultater 2012 – faktisk og konjunkturkorrigerede

	Heltid	Kvæg	Svi
Likviditetsoverskud/-behov - 2012	408	-76	67
Likviditetsoverskud/-behov - efter konjunkturkorrigering	206	21	44

Tabellen viser 2012-resultaterne og konjunkturkorrigerede resultater for heltidsbrug². De konjunkturkorrigerede resultater fremkommer ved at erstatte en række aktuelle produktpriser med ansatte langsigtede priser. Tilsvarende erstattes aktuelle renter med anslåede langsigtede renter.

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Januar 2014

Potentiale for vækstinvesteringer i dansk landbrug

Baggrund

Landbruget har traditionelt været en af de væsentligste sektorer i Danmark i forhold til at bidrage til økonomisk vækst, beskæftigelse og eksportindtægter. Landbrugets mulighed for fortsat at bidrage til dansk velstand afhænger af muligheden for at investere og udvikle landbrugssektoren i tilstrækkelig omfang.

Landbrugets investeringer afhænger dels af evnen til at investere, og dels af viljen til at investere. Evnen til at investere er afhængig af, om landbrugets indtjening og likviditet er tilstrækkelig høj til at sikre adgang til kreditfaciliteter. Viljen til at investere afhænger af landmandens præferencer og af holdningsmæssig og adfærdsmæssig karakter.

Uagtet muligheden for at belåne egenkapital, har der historisk set været en god sammenhæng mellem landbrugets likviditet og investeringsomfanget, jf. Grafik 1.

Figur 1: Likviditet (efter regulering og private udtræk) og investeringer, 2003-2012*

* Likviditetsdata er leddet med et år i henhold til en ansat plantegnings- og implementeringsperiode for investeringer.

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

November

Investeringsskab i dansk landbrug

Indtjeningen i dansk landbrug er steget de senere år, og er i historisk sammenligning nået et højt niveau. Det skyldes primært en forbedring af bytteforholdet, lave renter samt øget aktivisering af bedrifterne. De økonomiske udfordringer for dansk landbrug i form af høj finansomkostninger og høj gæld er dog tilsvarende vokset gennem årene. Det har bragt landbruget i en situation, hvor der stilles særdeles høje krav til indtjeningen for at kunne skaffe tilstrækkelig likviditet til at investere i dansk landbrug. Det skyldes primært en forbedring af bytteforholdet, lave renter samt øget aktivisering af bedrifterne. De økonomiske udfordringer for dansk landbrug i form af høj finansomkostninger og høj gæld er dog tilsvarende vokset gennem årene. Det har bragt landbruget i en situation, hvor der stilles særdeles høje krav til indtjeningen for at kunne skaffe tilstrækkelig likviditet til at investere i dansk landbrug.

Formålet med dette notat er at vise, om der eksisterer et gab mellem den reelle indtjening og den nødvendige investering i dansk landbrug. Det skyldes primært en forbedring af bytteforholdet, lave renter samt øget aktivisering af bedrifterne. De økonomiske udfordringer for dansk landbrug i form af høj finansomkostninger og høj gæld er dog tilsvarende vokset gennem årene. Det har bragt landbruget i en situation, hvor der stilles særdeles høje krav til indtjeningen for at kunne skaffe tilstrækkelig likviditet til at investere i dansk landbrug.

Under hensyn til disse forhold viser virksomhedernes likviditetsoverskud/-behov¹, om indtjeningen hos heltidslandbrug, hvis landmandens arbejdsindsats og den investerede kapital forrentes tilfredsstillende, samtidig med at den finansielle risiko nedbringes, investeringsskabet kan realiseres, og der afdrages tilstrækkeligt på gælden.

"Worst case" viser forsætningerne bag beregningerne af et realistisk niveau for indtjening og investeringer i 2012. Tabellen nedenfor i notatet angiver forsætningerne for tre beregninger: "Normal case" viser forsætningerne bag beregningerne af et realistisk niveau for indtjening og investeringer i 2012. Tabellen nedenfor i notatet angiver forsætningerne for tre beregninger: "Worst case" viser de væsentligste forsætninger bag beregningerne af det aktuelle indtjeningsniveau for afkast af investeret kapital² lå på gennemsnitlig godt 6 pct., igen med store forskelligheder mellem driftsgrene og inden for hver enkelt driftsgren. Akkumuleret set blev egenkapitalen dog øget med 285.000 kr. i 2012. Niveauet for afkast af investeret kapital² lå på gennemsnitlig godt 6 pct., igen med store forskelligheder mellem driftsgrene og inden for hver enkelt driftsgren. Akkumuleret set blev egenkapitalen dog øget med 285.000 kr. i 2012. Niveauet for afkast af investeret kapital² lå på gennemsnitlig godt 6 pct., igen med store forskelligheder mellem driftsgrene og inden for hver enkelt driftsgren. Akkumuleret set blev egenkapitalen dog øget med 285.000 kr. i 2012.

I den forgangne 10-års periode har afkast af investeret kapital typisk ligget i niveauet for afkastet af den investerede kapital.

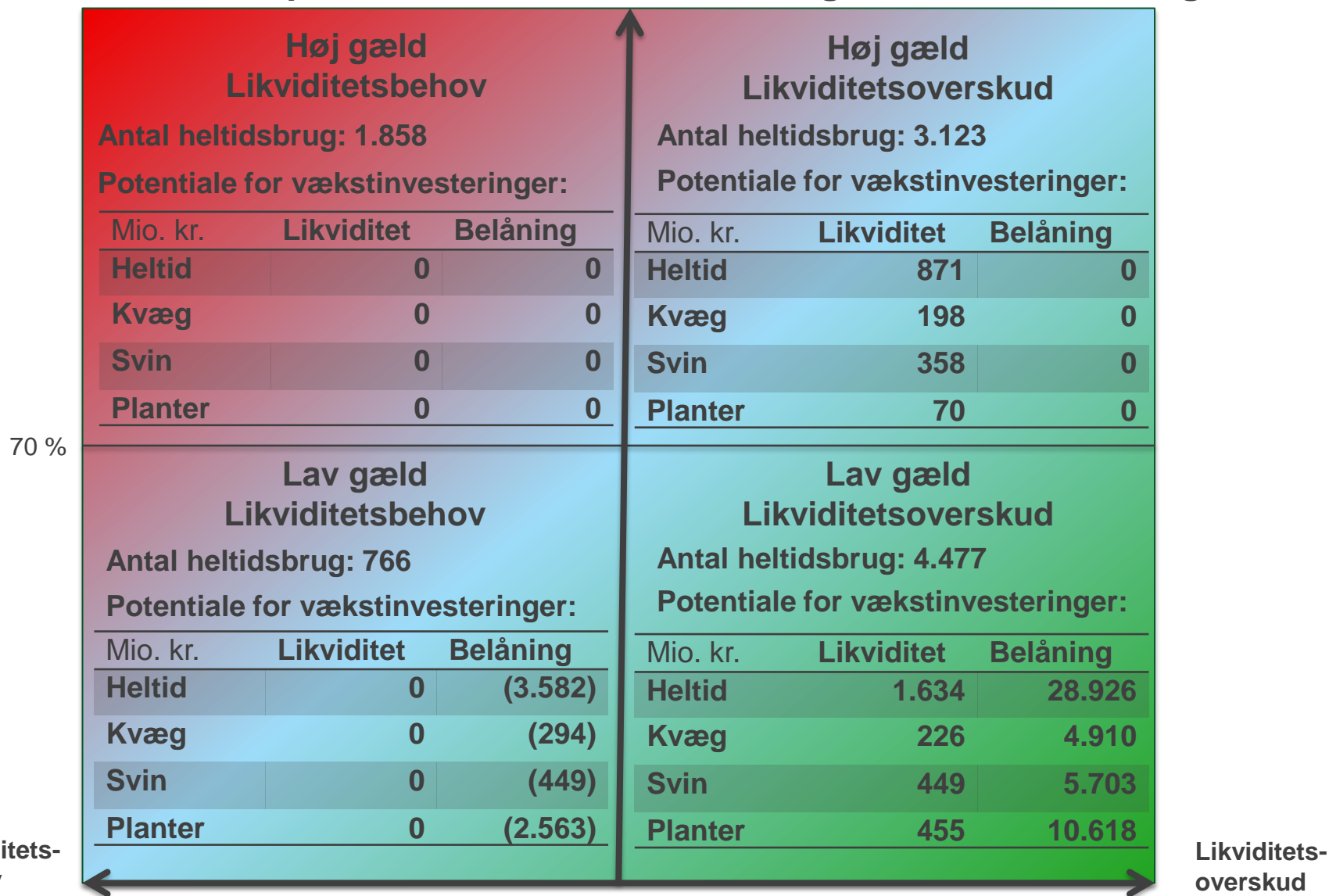
Potentiale for vækstinvesteringer

- Investeringer er forudsætningen for et konkurrencedygtigt erhverv
- Potentialet til investeringer stammer fra:
  - Likviditetsoverskud
  - Belåning af aktivers friværdis
- **Hvem** har et potentiale, og **hvor stort** er potentialet til ”vækstinvesteringer”?
  - Efter reinvesteringer
  - Efter en anstændig aflønning af ejeren
  - Efter minimumsafdrag på gælden
  - Kun landmænd under 60 år

Potentiale for "vækstinvesteringer" pr. bedrift – Heltidsbrug

		Høj gæld Likviditetsbehov		Høj gæld Likviditetsoverskud			
70 %	Antal:	1.858	3.123	Antal:	3.123		
	Andel:	18,2 %	30,5 %	Andel:	30,5 %	Mange vækstvirksomheder	
	Andel af omsætning:	18,1 %	42 %	Andel af omsætning:	42 %		
	Alder:	46,8	45,8	Alder:	45,8		
	ROIC:	2,3 %	4,7%	ROIC:	4,7%		
	Gældsprocent:	97,2	87,2	Gældsprocent:	87,2		
	Likv. efter reinv. og afdrag:	-	279.000	Likv. efter reinv. og afdrag:	279.000	Pæn forrentning af den investerede kapital	
	Belåningspotentiale:	-	-	Belåningspotentiale:	-		
		Lav gæld Likviditetsbehov		Lav gæld Likviditetsoverskud			
Likviditetsbehov ←	Antal:	766	4.477	Antal:	4.477		
	Andel:	7,5 %	43,8 %	Andel:	43,8 %		
	Andel af omsætning:	4,4 %	35,5 %	Andel af omsætning:	35,5 %		
	Alder:	53,8	51,4	Alder:	51,4	- 2/3 af likv.overskud	
	ROIC:	3,4%	6,1%	ROIC:	6,1%	- 89 pct. belåningsgrundlag	
	Gældsprocent:	51,5	47,5	Gældsprocent:	47,5		
	Likv. efter reinv. og afdrag:	-	365.000	Likv. efter reinv. og afdrag:	365.000	Likviditetsoverskud	
	Belåningspotentiale:	(4.676.000)	6.461.000	Belåningspotentiale:	6.461.000		

Akkumuleret potentiale for vækstinvesteringer – Alle heltidsbrug

Akkumuleret potentiale for vækstinvesteringer – Heltidsbrug

- Potentialet for "vækstinvesteringer" udgør i alt op til:
  - Belåning: 28,9 mia. kr. (plus evt. 3,6 mia. kr.)
  - Likviditet: 2,5 mia. kr. pr. år

Akkumuleret potentiale for "vækstinvesteringer" i forhold til investeringsbehov

Mio kr.	Heltid	Kvæg	Svin	Planter
Belåningspotentiale	28.926 (32.508)	4.910 (5.204)	5.703 (6.152)	10.618 (13.181)
Investeringspotentiale fra likviditetsoverskud	2.505	424	807	525
Likviditetsbehov – "naturlig vækst"	2.975	930	966	649
Difference	-470	-506	-159	-124

Konklusion: "Vækstvirksomhederne" mangler minimum ½ mia. kr. i indtjening blot for at kunne følge strukturudviklingen!

Er landbrugets indtjening høj nok til at nedbringe gælden og øge investeringerne?

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

VIDENCENTRE

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

November

Landbrugsbedrifternes økonomiske effektivitet og holdbarhed

Oktober

Landbrugets økonomiske resultater viser i disse år en relativ høj indtjening. Det skyldes at de fleste produktpriser i øjeblikket befinder sig på et højt niveau historisk set, og bytte generelt steget til et relativt højt niveau - på det seneste er også kvægbedrifters byttefor Dertil kommer, at renteniveauet er historisk lavt. I øjeblikket befinder landbruget sig således junkturmæssig meget gunstig situation.

For at undgå et eventuelt misvisende øjebliksbillede, er det nødvendigt at korrigere de v priser og renter til "konjunktumneurale" niveauer. Foretages en sådan konjunkturkorrekt mer et mere retvisende billede af den langsigtede, underliggende økonomiske tilstand i l hvilket stemmer bedre overens med den betragtning, som virksomhedssejeren, investore kilder og andre beslutningstagere anlægger for en fortsættende virksomhed. Vi kan i der hæng tale om det strukturelle eller langsigtede indtjeningsniveau.

En måde at måle virksomhedens økonomiske effektivitet og holdbarhed er, at betragte v samlede likviditetsoverskud/-behov¹. Er likviditeten positiv, har virksomheden overskud t gæld eller til at nyinvestere. Er likviditeten negativ, har virksomheden behov for ekstra fir

Tabellen viser 2012-resultaterne og konjunkturkorigerede resultater for heltdsbrug². De rigerede resultater fremkommer ved at erstatte en række aktuelle produktpriser med ans lede ligevægtspiser. Tilsvarende erstattes aktuelle renter med anslåede langsigtede lige

Tabel 1: Landbrugets økonomiske resultater 2012 – faktisk og konjunkturkorrig

	Heltd	Kvæg	Svi
Likviditetsoverskud/-behov - 2012	408	-76	67
Likviditetsoverskud/-behov - efter konjunkturkorrekt	206	21	44!

et ses, at der sker en væsentlig reduktion i heltdsbedrifternes likviditetsoverskud fra 40

Potentiale for vækstinvesteringer i dansk landbrug

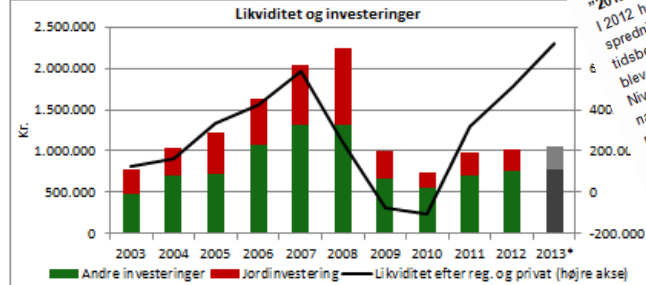
Baggrund

Landbruget har traditionelt været en af de væsentligste sektorer skabe vækst, beskæftigelse og eksportindtægter. Landbrugets m danske velstand afhænger af muligheden for at investere og udvikl omfang.

Landbrugets investeringer afhænger dels af evnen til at investere, og o nen til at investere er afhængig af, om landbrugets indtjening og likvidite om der er adgang til kreditfaciliteter. Viljen til at investere afhænger af lan derfor mere af holdningsmæssig og adfærdsmæssig karakter.

Uagtet muligheden for at belåne egenkapital, har der historisk set været en g bedrifternes likviditet og investeringsomfanget, jf. Grafik 1.

Figur 1: Likviditet (efter regulering og private udtræk) og investeringer, 200

* Likviditetsdata er leddet med et år i henhold til en anslået planlægnings- og implementeringsperiode for investeringer. End

Indtjeningsgab i dansk landbrug

Indtjeningen i dansk landbrug er steget de senere år, og er i historisk sammenligning nået relativt højt niveau. Det skyldes primært en forbedring af bytteforholdet, lave renter samt e effektivisering af bedrifterne. De økonomiske udfordringer for dansk landbrug i form af høj onsomkostninger og høj gæld er dog tilsvarende vokset gennem årene. Det har bragt land situation, hvor der stilles særdeles høje krav til indtjeningen for at kunne skaffe tilstrækkel

Formålet med dette notat er at vise, om der eksisterer et gab mellem den reelle indtjening indtjeningen hos heltdslandbrug, hvis landmandens arbejdsindsats og den investerede ka forrentes tilfredsstillende, samtidig med at den finansielle risiko nedbringes, investeringsniv maliseres, og der afdrages tilstrækkeligt på gælden.

Under hensyn til disse forhold viser virksomhedens likviditetsoverskud/-behov¹, om indtj tilstrækkelig. Tabellen nedenfor i notatet angiver forudsætningerne for tre beregninger. "2012" viser de væsentligste forudsætninger bag beregningerne af det aktuelle indtjenings "Worst case" viser et beregnet indtjeningsgab, hvor forudsætningerne er skærpet betydelig "Normal case" viser forudsætningerne bag beregningerne af et realistisk niveau for indtjening

"2012" I 2012 havde heltdsbedrifter et likviditetsunderskud på godt 300.000 kr. pr. heltdsbedrift. I spredning både mellem driftsgrænene og inden for hver enkelt driftsgræn. Akkumuleret set l tidsbedriftene et finansieringsbehov på ca. 3,6 mia. kr. til bl.a. jordkøb og andre investem blev egenkapitalen og investeret kapital² lå på gennemsnitlig godt 6 pct., igen med stor spr Niveauer for afkast af investeret kapital³ lå på gennemsnitlig godt 6 pct., igen med stor spr nærmeste år (2013 og 2014) er der udsigt til en lille likviditetsmæssig forbedring og nogen niveau for afkastet af den investerede kapital.

I den forgangne 10-års periode har afkast af investeret kapital typisk ligget i niveauet 1-3 holdsvist lave niveau kan primært forklares med de atypiske krisear 2008-2010 og flere å

Indtjeningsgab

- Analysen "Indtjeningsgab i dansk landbrug" beregner, om den samlede langsigtede indtjening er tilstrækkelig, hvis "alt" skal dækkes ind:
  - Aflønning af ejerens arbejdskraft
  - Aflønning af ejerens kapital
  - Reduceret EU-støtte
  - Gældsservicering med reduceret renterisiko og afdrag svarende til værdiforringelsen af aktiverne
  - Reinvesteringer
  - Vækstinvesteringer – nogenlunde på niveau med strukturudvikling

Konklusion: Der mangler minimum 7,4 mia. kr. i indtjening for at kunne servicere gæld og investere på niveau med strukturudviklingen!

Indtjeningsgab

- Konsekvensen er, at selv mange effektive landmænd må vælge mellem en eller flere af disse:
  - Lavere aflønning af egen arbejdskraft
  - Lavere forrentning af kapitalen
  - Mindre afdrag på gæld/ny gældsstiftelse
  - Nedslide produktionsapparatet
  - Ikke råd til buffer til dårlige tider
  - Stor renterisiko og/eller anden finansiel risiko
  - Tage andre chancer...
- Paradoks: Landbruget har aldrig tjent flere penge end nu, men alligevel er det ikke tilstrækkeligt!

Kommunikativ platform

Bidragssatser

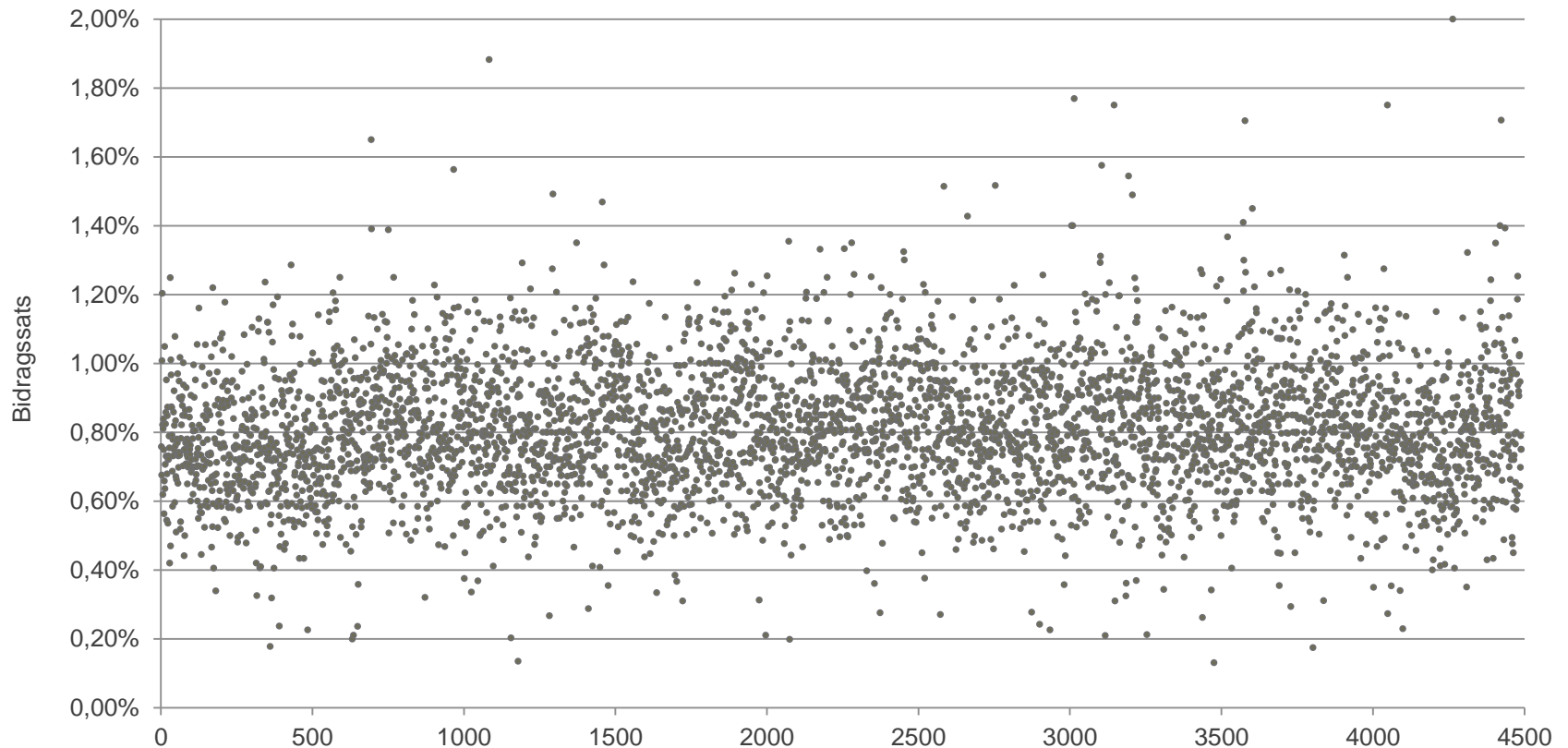
Primærbestyrelsen
Januar 2014

V/Klaus Kaiser
Økonomi & Virksomhedsledelse
Videncentret for Landbrug

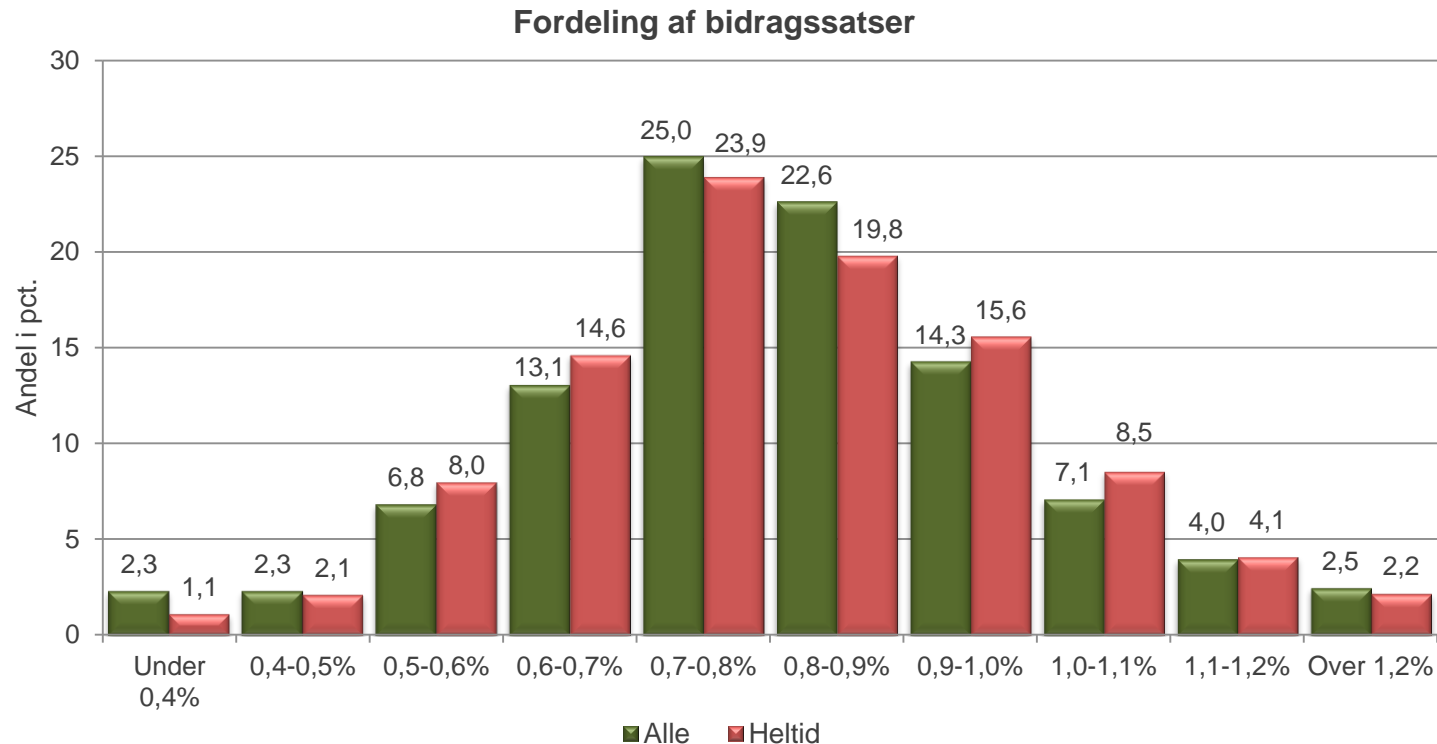
Realkreditinstitutternes bidragssatser over for den enkelte landbrugsejendom i 2012

Bidrag pr. ejendom

Realkreditinstitutternes bidragssatser over for landbruget

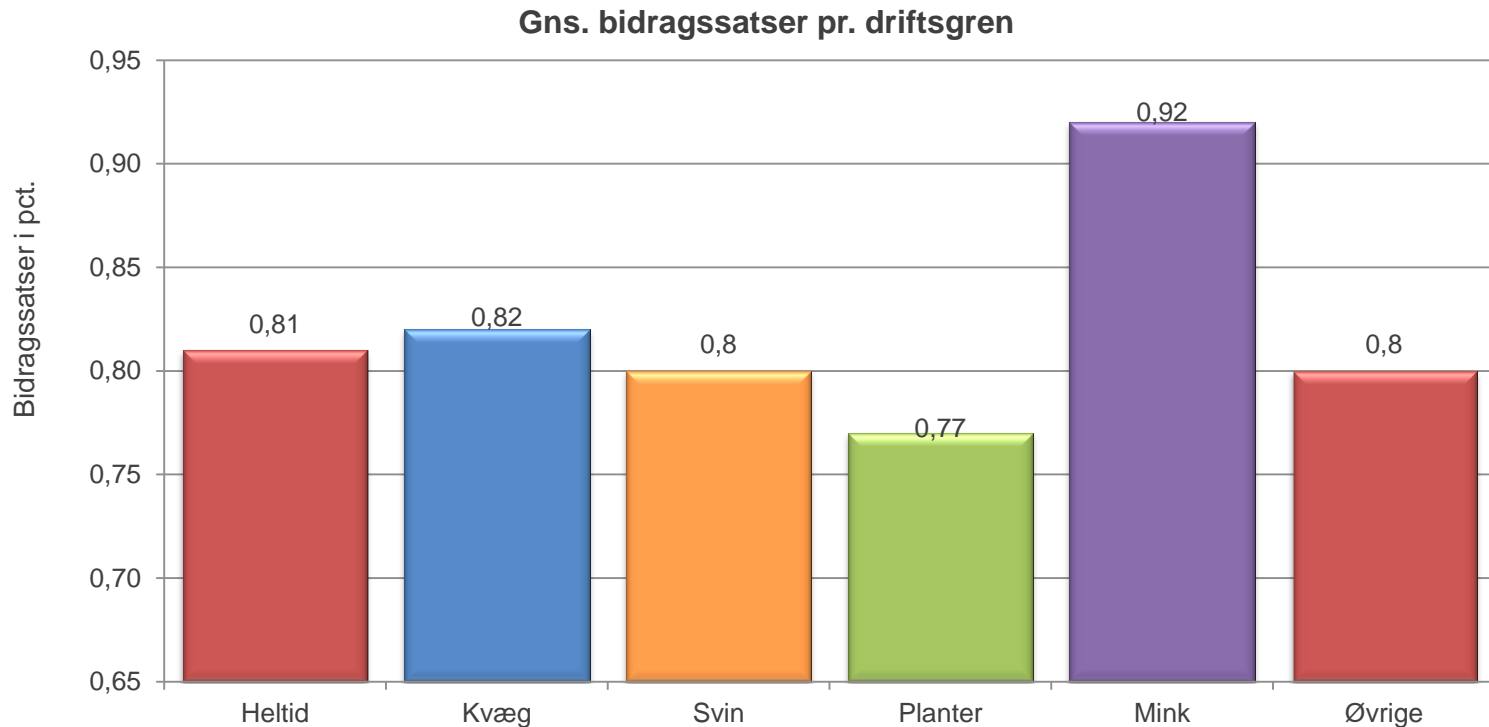
- Ca. 75 pct. af landmændene betalte mellem 0,6 og 1,0 pct.
- Næsten halvdelen betalte en bidragssats mellem 0,7 og 0,9 pct.
- Godt 11 pct. betalte under 0,6 pct. i bidrag
- Ca. 14 pct. betalte en bidragssats over 1,0 pct.
- Ikke væsentlig forskel mellem heltid og deltid

Realkreditinstitutternes bidragssatser over for landbruget

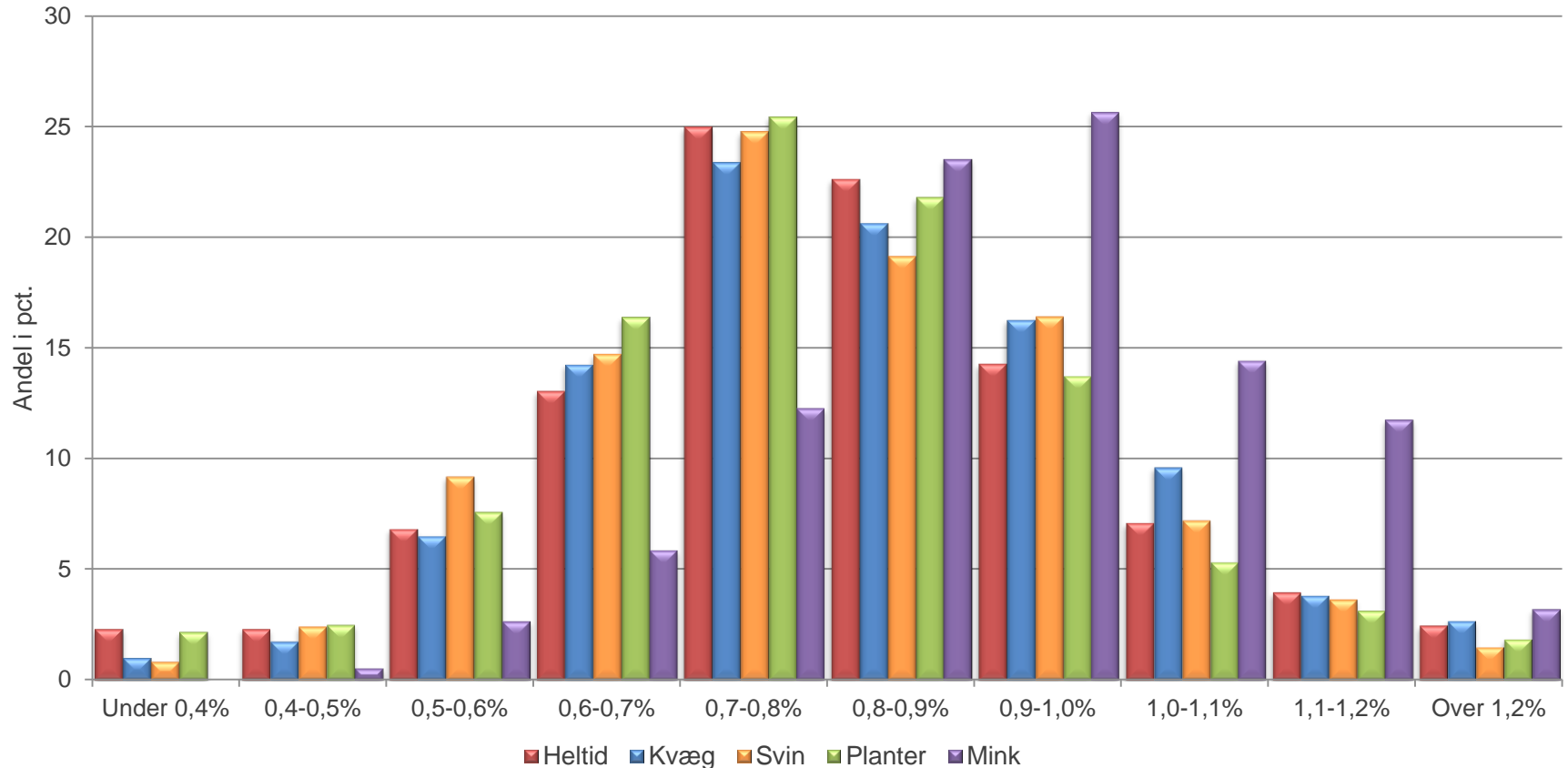
- Den gennemsnitlige bidragssats ligger på 0,81 i 2012
- Bidragssatserne er stort set uafhængige af driftsgren
  - Mink dog noget højere
  - Planter en anelse lavere

Realkreditinstitutternes bidragssatser over for landbruget

- Ikke stor forskel på spredningen i bidragssatserne mellem driftsgrenene
- Kun mink skiller sig ud – i overensstemmelse med det højere niveau

Bidragssatsernes fordeling på driftsgrene

Realkreditinstitutternes bidragssatser over for landbruget

- Tilsyneladende fornuftig sammenhæng mellem bidragssatsen og landmandens økonomi, målt på gældsprocent, indtjeningsevne, likviditet og afdragsadfærd
- => forbedrede økonomiske resultater kan være med til at sænke kreditomkostningerne!

Realkreditinstitutternes bidragssatser over for landbruget

- I alt er bidragssatsen fordoblet fra 2008 til 2012
- Dertil kommer højere omkostninger til kursskæring, og bankerne har øget rentemarginalen
- Tilsammen er omkostningerne i forbindelse med kreditgivning steget betragteligt siden 2008

